

شعبان ۱۰، ۱۳۳۳

ايون ۱۰، ۱۹۱۵.

الکبير والاکبر

آيدە ايکى مرتبه نشر ايدیلور دینی، ادبی، علمی و سیاسی
مجلهء اسلامیه در.

محرر و صاحب امتیازی: ملا عالمجان البارودی.

فهرست:

- ۳۵۳ تفسیر: - الله تعالى غه ایمان و تقوا لک نك ثم رمسى. بنی اسرائیلنك بو ایمان غه نسبتلری. «راعنا» «انظرنا» کافرلرنك [کتاب برله عمل قیلماو چیلرنك] مسلمانلر حقنده دائما بدخواه بوله قیلری. آنلردن ساق بولور غه تنبيه. ملا عالمجان البارودی.
- ۳۵۶ حدیث: - الله تعالى نى راحتك وقتنده يادده طوتو، قاتیلق وقتلرندە لطف و رحمتینه سبب بولماقی. تقوالق [الله تعالى نك بیور قلیرینه قاریشودن ساقلانو] هر حکمت نك باشی بولوو. درست و فائده لی اش، فائده لی سوزلر حکمت بولوو. تقوالق نك نتیجه لری. تقوی خصوصنده بعض آیت و اثرلر. حج مبرور. بو توغریده فائده لی تفصیلات. ملا عالمجان البارودی.
- ۳۶۲ دین حقنده. دین نك حسن خلقدن عبارت بولوو. م. شمس الدین
- ۳۶۶ اجتهاد حقنده. اجتهاد نك انقراضی توغروسنده. محمد نجیب تونتاری.
- ۳۷۱ جمعه درس لرندن. جماعت نمازی مقرر ی ملا عالمجان البارودی.
- ۳۷۸ کسب و عمل. محمد نجیب تونتاری.
- ۳۸۱ عرب تلی و معلقات اصحابی. زکی او رازی.

قران.

۱۹۱۵

اداره دن:

دینی و ادبی، علمی و سیاسی الدین والادب مجله سی ۵۰ نچی سنه
دوامیه سنده، اوزینک معتدل مسلکندہ انشاء الله دوام ایدہ چکدر.
مجله نك اجمالی و عمومی فهرستی بو بابلردن عبارتدر: قرآن کریم نك
مرتب ترجمه و تفسیری. احادیث شریفه: ترجمه و شرحاری. باب
الفتوی: خلق آراسنده واقع بولا تورغان مهم مسئله لردہ جوابلر.
اجتهاد و تقلید نك معنألری و بوگا متفرع مسئله لر. سنت و بدعتلر:
سنتلر نك بیانی، آرازده دیندن صانالوب یورگان بدعتلر گه تنبیہ.
سیر و تراجم: رسول الله علیه الصلاة والسلام واصحاب کرام
و بشقه سلف صالحنك سیرتلری و خدمات دینیہ لری. تربیہ و تعلیم:
مکتب و مدرسہ لردہ تربیہ و تعلیم اصوللری. اماملر احوالی حقند
ملاحظه لر. احوال ملیه: ملت نك دینی واجتماعی حاللرندہ فکر و ملا-
حظه لر. تقریض و انتقاد: عموما مهم یاگا اثرلر حقندہ و بالخصوص
درس کتابلری توغروسنده تقریض و محاکمه لر. مقالات: علمی و ادبی
و سیاسی مقاله لر. اشعار: اخلاقی و ادبی شعرلر. حکمتلی سوزلر
و عبرتلی واقعه لر. محررنك سیاحت نامه سی.
اشبو بابلردہ چیتدن یازوچیلر نك مقاله لری مجله نك مسلکینه
موافق بولغانلری مع الممنونیه درج ایدلور.
مجله نك یللق آبونہ سی ۳ سوم، یارتی یللق برصوم ۵۰ تین.
نسخه سی ۱۵ تین. اداره گه یبارله چک خط، مقاله آقچه غزیتہ
و مجله لربو آدریس برله یبارلور گه تیوش:

Казань,

Мулль Галимджану ГАЛЪЕВУ.

الکیر والاکر

۱۲ نچی سان ۱۳۳۳ سنه شعبان ۱۰ چهارشنبه ۱۹۱۵ سنه ۱۰ اینون

تفسیر

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ
 كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۱۰﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا
 وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۱﴾ مَا
 يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ
 يَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ
 مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ولو انهم آمنوا واتقوا لمتوبة من عند الله خير لو كانوا يعلمون
 ترجمه: اگر آنلار ایمان کلتورگان، و الله دن ساقلانغان
 بولسا لار الله طرفندن خیر لی جزاغه ایرشکان بولور لار ایدی،
 بلسه لر (شولای تیوش ایدی).

شرح و تفسیر:

الله غه اشانغان، دین سماوینی قبول ایتهکان بند، گه، دین یولنده

بر فرسہ نیدہ آلماینچہ، شول دینی بوینچہ غنہ حرکت ایتمک، وشونک
تعلیماتی بوینچہ غنہ کیتمک تیوشلی بولادر، باری دین و اعتقاد غنہ
تعلقی بولمغان مسئلہ لردہ کر کنچہ علوم و معارفنی حاصل ایتمک
و آنلار دن کر کنچہ استفادہ قیلمق تیوشدر، یهودیلر آرتق و سوسہ
وشبہ لرگہ توشوب احکام الہیہنی تاشلاب، تیوشسنز خیالاتقہ گرفتار
بولغانلردہ اللہنک قهرینہ دوچار بولغانلر.

يا ايها الذين آمنوا لا تقولوا راعنا و قولوا انظرنا و اسمعوا
و للکافرین عذاب الیم

ترجمہ: ای ایمانلیلر (پیغمبرگہ سوز ایتمک بولدقگذردہ «بزرگہ
باق، قولاق سال» دیمک بولسہگز بور مالی، ایکی معنالی بولغان)
«راعنا» کلمہ سینی ایتماینچہ (آچیق معنالی) «انظرنا» کلمہ سینی ایتگز
(آندن ایشکان سوزلرنی یخشی) طگلاگز (سوزنی بوز غوچی،
توشسنز معاغہ یوراوچی) کافرلرگہ عذاب الیم بولور.

شرح و تفسیر:

مسلمانلر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم گہ سوز ایتمک بولدققرندہ
عمومی عادت بوینچہ ایشت، بزرگہ باق دیمک مقامندہ، باقمق، محافظہ
ایتمک معناسندہ اولان «رعی» دن آلونغان امر صیغہ سی ایله «راعنا»
دیدکلرندہ یهودیلر بو سوزنی تیوشسنز و ادبسنز معاغہ حمل ایتکالہ گانلر.
«رعونہ» (حمق) دن اویلاب یا کہ اوز (عبرانی) تبللرندہ گی
سوگو لفظی بولغان «راعینا» سوزینی ارادہ قیلغانلر.

اللہ تعالیٰ مسلمانلرنی شبہہ لی اورنلارده توریہ (بور مالی سوز) دن
نهی ایدوب درست و تیوشلی معنادہ آچیق، بوزوق غہ یوراوی
ممکن بولمغان سوزنی اختیار قیلورغہ بیورغان.

وهم يهود يبار كبي پيغمبردن قوری سوز ایشدوب سمعنا
وعصینا دیورلك بولوب عملسن قالماگز، بلکه سوزنی آڭلارغه
وطڭلارغه ترشوب سمعنا واطعنا دیورلك بولورغه اجتهاد ایدگز
دیو بیورادر.

مايود الدين كفروا من اهل الكتاب ولا المشركين ان ينزل عليكم
من خير من ربكم والله يختص برحمته من يشاء والله ذو الفضل العظيم
ترجمه: اهل كتاب و مشرك كافر لری سزگه ربگزدن
ایدگولك كلونی سویمز لر (آنلارغه اشانماگز) الله تله گان آدمینه
رحمتینی بیرهدر، الله الوغ رحمت ایكاسیدر.

شرح و تفسیر:

یهودیلردن بعضلر نفاق اوزره مسلمانلارغه دوستلق کورساتوب،
سزنگ خیر گزنی تیلایمز، سزنگ فائده گزغه یاردم ایتامز دیمک
کبی یهودیلرده هر زمان بولا تورغان نفاقلی، اوز فائده لری ایچون
ومسلمانلرنگ سر لرینی آڭلار ایچون اوستالقی معامله قیلغانلر.
الله تعالی مسلمانلرنی آنلارنگ وسائر لرنک شوندا ای مدارا، و نفاقلی
وسیاستلی معامله لرینه تنبیه ایته، کفار هیچ وقتده سزگه الله طرفندن
وحی و تعلیم و سائر خیرات کلمکینه راضی بولماسلر. آنلارنگ
دوستلق کورساتولرینه آلدانماگز هر وقت ساق بولگز دیهدر.
ملا عالم جان البارودی

حدیث

۷۲ تَعْرِفُ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفُكَ فِي الشَّدَّةِ.

رواه احمد والطبرانی والقضاعي وأبو القاسم بن بشران.

حدیث حسن.

ترجمه: راحت وقتگده اللهغه تانول، الله سنی قاتلیق

وقتگده تانور.

شرح وایضاح:

اللهنی هر وقتده ایسده توتوب، آنک احکام وقوانینی رعایه ایتمک تیوشدر. لکن بنده، راحت وقتده، طنچ زماننده اوزینی تانوما، تیوشلی درجه سندن آشا وشاشا، خواجه وخالفینی انوتا، قایجان باشینه بر بلاء کلسه، جفا ومحنتکه توشسه، اوزینک عجز وضعفی برله اعتراف اینه، آزرغنه اللهغه قایتا ویالواره باشلائی. لکن بوروش، چن بندهلك وچن مؤمن لك حالینه موافق حال دگل، تمام آبطراغان وقتدهغنه اللهغه التجا وتضرع ایتو کافرلرده ومشرکلرده بولا. قرق، ایلی صنمنی اوزینه معبود ایتمکان، آنلارنی نافع وضارملجاء توتقان کافرلرده دگرده خوفلی تولقونلارغه دوچار بولغانده و آگا اوخشاشلی خطرهلرگه گرفتار بولغانده، یالغوز اللهغه التجاء ایتلر وچن کوکلری برله صیغنالار، شول حاللری کیتدیسسه ینه غفلت، کفر وشرکلرینه قایتالار.

بوروشلی گنه التجا واستعانت، اللهنی چنلاب تانوغان بنده اشی دگل، بلکه بنده - هر ساعت ودقیقهده اللهنگ رحمتی وانعامی

آستونده، بلکہ آڭا تمام غرق بولدقندن - هر وقتده اللهنى خاطرندە توتماق وەر صولشندە آنک احترام و قدسىتىنى ساقلاماق تيوشدۇر. شولاي بولغاندە غنە اللهنک بندەسى ديورلك، و آنى تانوغان مخلوقى ديورلك درجەء عاليهده بولور. شولاي بولغاندە غنە الله آنى برده انوتماس، هر وقت تانور، ياردمندن تاشلاماس، ربي ديگانده، عبدى ديور.

۷۳ تقوى الله عز وجل رأس كل حكمة.

عزاه الديلمى لانس مرفوعا بلا اسناد و روى معناه كثيرون مرفوعا و موقوفاً.
ترجمه: الله دن ساقلانو هر حكمتك باشيدۇر.

شرح و ايضاح:

تقوى: الله دن ساقلانو، آندن قورقوب آنى طغلاو، اول سويمگان اشلردن يراق بولودر، حكمتنى فائدهلى اش، درست روشده قيلنغان اش، چن بلوب قيلنغان اش، فائدهلى سوز - بالفعل اشكه سبب بولماق اعتباريله - ديو تورليچه تعبير ممكن. هر قايسى بر معناغه راجعدۇر.

ايك اهميتلى، چن، درست، خيرلى نتيجهلى اشلر بارده، اللهنى تانوب آنك حرمتىنى بلوب آندن ساقلانغان و قورقغان، و آنك قانون و ناموسىنى رعايه قيلغان كشيده كو برك بولور غه ممكن و اول كشيگه اول حكمتلرنك يوللرى كو برك آچيلور. مانع و آفتلرى آزابور. چونكه موندای آمدە شيطانك مداخلهسى و سوء تأثيرى و افساد و اضلالى آز بولغانغه، قلبى دائما خيرگه

وفائده لی سوزگه و اشگه میل ایتوب نورر، بناء علیه بو کشتی،
باشقه لارغه نسبتله کو براك موفق بولور.
تقوی الله، مخافة الله مقارب و متلازم صفتلر در، شونلقدن بو
حدیث ۳۴ زیچی حدیثده گیجه، «رأس الحكمة مخافة الله» عبارتت برله ده
تعبیر ایدلمش و محدثلر آراسنده مشهور رک اشبو عبارتدر.

تقوی خصوصنده بعض آیات و آثار.

قرآن: (۱) ومن يتق الله يجعل له مخرجا ويرزقه من
حيث لا يحتسب.

ترجمه: الله اوز ندن ساقلانغان کشیگه جون بیره، او یلامغان
یردن آنی رزقلاندره.

(۲) ومن يتق الله يكفر عنه سيئاته ويعظم له اجرا.

ترجمه: الله اوز ندن ساقلانغان کشینک خطالرینی قابلا
اجرینی الوغلاندره.

(۳) ان اكرمكم عند الله اتقاكم.

ترجمه: الله قاشنده ایک قدر لیگز آندن ساغراقگذر.

حدیث: (۱) الله دن ساقلانغان کمنه قوی بولوب تر کلک
قیلور، دشمان یرنده طنج یورر.

(۲) تقوی دن فائده کوتگز، آندن صوماسز اوق فائده کوررسز.

(۳) آدمیلر ایکی تورلی: (۱) متقی بولغان مؤمن، بوسی اللهغه
قدرلی، (۲) مبالانسز فاجر، بوسی اللهغه قدرسز.

۷۴ الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءُ إِلَّا الْجَنَّةُ.

رواه احمد والطبرانی عن ابن عباس، ومالك والترمذی وابن

ماجه عن ابى هريرة بعبارة: العمرة الى العمرة كفارة لما بينهما والحج المبرور ليس له جزاء الا الجنة.

ترجمه: ايدگو، (فساد قاتشدر لمغان) حج ايچون جزاء بارى او جماخدر.

شرح و ايضاح:

حج، ارکان دين و بناء اسلامنک براگوسى، ايک آغيرى، گوده و مال سار تين ايک مشقتلىسى، قلب و روحغه ايک الوغ نأثير و يرگو چيسيدر.

حج، عرفى كيوملرني تاشلاب، كفن روشلى ازار و رداء سار نوب، عرفه كو ننده عرفات تاغنده (وقفه تعبير ايدله تورغان) جيولشقه بتون خلق برله حاضر بولو، صوگندين شول كونلرده كعبه شريفهنى طواف قيلودر. آواده واجب و سنت عمللرى مذکور اوچ عملنى تكميل ايچوندر.

عمره عبادتى يلنك هر كو ننده ممكن بولغان كوچك حجدر. عرفى كيوملرني تاشلاب كعبه شريفهنى طواف، صفا ايله مروه آرالرنده سعى قيلودر. عمره، مکهگه حاضر بولغاچ، بتونله يى برر ساعتك عبادتدر.

حج ايچون جنت وعده ايدلوى، عمره نك گناهارغه كفارت بولوى، خلوص قلب و نية صادقه برله اوتاگان آدميلرگه آغلانورلق روشدهدر. آرتق بيانغه حاجت يو قدر.

حج مبرور = ايدگو حج دن قرآنده: «فمن فرض فيهن الحج فلارفت ولا فسوق ولا جدال في الحج» آية شريفه سيله اشارت ايدلمش، حديثده: «من حج فلم يرفث ولم يفسق خرج كيوم ولدته أمه» بيان ايدلمش حج مراد بولسه كرك. يعنى احرامندن (اعمال حجتنك

باشندن تمامينه قدر مغاير ادب و مخالف عبوديت (ادبكه مغاير،
انسازينكه مخالف، بنده لگگه منافي) بولغان سوزدن واشدن ساقلانوب
اوتادور.

ابتداءً سفردن انتھاسينه قدر شول روشده بولو، افضل و اكمل
روشي، ايك اعلى درجه سيدر.

حج: مكه مكرمه گه، و آندن آرى دورت بش ساعتك عرفات
تاغينه بارب قايتورلق حالى و قوتى بولغان هر بنده گه، عمر نده
بر مرتبه سى فرض عين، دينيك الوغ ركنى، و اسلامك چيكسز
كوب منافع و مصالحنى مشتمل بولغان علامتى و شعار يدر.

بارب قايتورلق حالى و قوتى بولغان كشيگه فرض عين ديدكمز،
اللهنك قر آنده سوزينى ايشدر لك و ايشدر گه تيلار لك بنده لرينه
ايتكان سوزى و قيلغان حكى: «ولله على الناس حج البيت من استطاع
اليه سيلا» (يول سار تين حالى بتكان بنده لرگه حج فيلو اللهنك حقى)
ديمكنك مضمونى و معنا سيدر.

حج فرض بولو غه موندن باشقه اولچاو يوقدر، همه اولچاو
و شرايطنى شول سوز جامعدر.

حج - درست نيت و اخلاص برله بولغانده بنده نى آرچى،
عمرى بويىنجه قيلغان - بنده حقى بولمغانده - گناهلارندن پاكلى
قلىينه اوياغلق بيره، عبرتلىر سالا، ايمانينى قوتلى، دينينى يخشى تانوته
ويخشى نغوته. عدو حاسد بولغان شيطانغه بندهنك بو حالى بيك
آغير، آنى بيك ياندره و كويدره، بو بنده دن بايتاق اميدلر ينى
كيسه. شونلقدن حجگه بار كوچى برله آرقىلى توشه، بار مكرلر ينى
بو يولده صرف ايتيه، تورلى و سوسه لر سالا، نيچو كته حجگه
يبارماسكه تروشه؛ كشينك دوست و خويشارندن، خاتونندن
و غير لزدن بو مقصودى ايچون استعانت قىلا هم غالباً استفاده ايتيه.

حج فرض بولغان و بالفعل هیچ مانعسز اوتارلك مسلمانلردن
اوننچی الوشی ده اوتامای، محروم حالده عمرینی اوتکاره، محروم
حالده، بلچراق روشده، الله حضورنده اویاتلی و عیبلی بولهراق
دنیا دن کیته، شیطانغه الوغ قوانچ یسای.

اقتداری بولوبده تیوشلی حجینی اوتامای یشاگان کمنه
نی قدر محروم آدمدر. نی قدر دردسز و شوقسز، نی قدر قاره
کو گل، اللهنک «ولله علی الناس حج البیت» نداسینی ایشتمای، رسول
اللهنک دعوتینه و تشویقینه قولاق سالمای، بیت اللهنی و سائر بو
قدر مبارک آثارنی کوررگه قزقمای، مشقت چکوب قزانغان
مالندن اوزینی آرچیر، قلبینی اویغاتور، دینینه، اخلاقینه فائده
ویرردای مبارک عمل ایچون حصه چیقاره آلمای، اوشانداق
عمرندن بر الوش بیره آلمای. البته موندای آدم سلامت حسلی
دگل، صاف قلبلی دگل، کامل ایمانلی دگل. فرض بولوبده نیچه
سنه لر کیچکدر و توغریسنده قورقنچلی حدیثلر، بیک یمان و عیدلر
کلگان، فقها و اهل فتوی موندای کمنه لرنی قاسق، مردود الشهادة،
مسلمانلقی و عدالتی ناقص دیمشدر. هر قایوسی اورنلی سوز،
و مستحقینه ویرلگان تیوشلی حقدر. بو بابده ۱۰ نچی جلد ۱۰ سان
مجله دهده آرتغراق تفصیل ذکر ایدلدی.

ملا عالمجان البارودی

دین حقنדה

باشی . انچی سانده

دین اسلام و مسلمانلر

فکرلی بصیرتلی علماء اسلام دیننی «دنیا و آخرت ده انسانلرنک سعادتلرن تأمین ایتکان قانونلر» دیب تعریف قیلغانلر . اسلام نظرندده دین، عقل سلیم ایهلرینی فضیلت گه حسن اخلاقغه، سعی و عمل گه و الحاصل دنیاوی اخروی حیاتده سعادت گه ایرشدره چک غایه لر گه سوق ایتکان (یونالدراگان) قانون الهی در .

بو تعریف گه کور . مسلمان، دنیا ده ایک بختلی، آخرت گه قارشلی ایک کوب امیدلی انسان بولور غه لازمدر، اسلام ملتیه مدنیته ده اخلاق ده علم ده ثروتده ایک مترقی ایک مسعود بر ملت بولوروی لازمدر . ینه بو تعریف گه کور . مسلمان نظافت (پاکلیک) فعالیت (اشکللیک) و غیرت، علم و معرفت، حسن اخلاق و نجابتنک مثالی، اسلام جمعیتی ده عدالت، قانون شناسلق (قانوننی تانوب رعایه لی بولماق)، انتظام و کور کام معاملهنک اورنکی بولور غه نیوشدر . اسلام شهرلری مسلمان قریهلری تمیز، نظیف (پاک)، معمور اورنلر حالده کور نیر گه لازمدر . واقعاده شولایمو؟ هیهات ! دنیا ده غی انسانلرنک بو کونده ایک بختسزی ایک مسکینی مسلمانلر بولدیغی کوز آلدندده در . مدنیته، علم ده، ثروتده، صناعت و تجارتده ایک آرتده قالغان هیئت اجتماعیه لر اسلام دیارلرندن بشقه یرلرده کور نمیدر .

مسلمانلرنی سعادت و سلامتک گه ایرشتر و دین مزنک مفهومنده بولدیغی حالده، تمام معناسیله بو کونده سعادت و سلامتک یولینه نوشکان اسلام هیئت اجتماعیه سی تو غریسی یوقدر .

دیانت، دنیا و آخرت سعادتلی بولمقدن عبارت اولغان ایچون
 اسلامیت برله ذلت و مسکنت بر وقتدهده جیولمایاچغی محققدر. بزنی
 دنیاوی سعادتلردن محروم قیلغان، ترقی مزگه مانع بولغان نرسه البته
 دین دگلدر. حقیقی دین، سفالت و ذلت گه تشورماز. اسلام، مسلمانلرنی
 دنیاوی سعادتلرنی تأمین ایده چک یوللرغه کوندر دکندن، ذلت
 و مسکنت گه تشورگان یوللر اسلام یولی بولما دقنده اصلا شبهه یوقدر.
 مسلمانلر دیننی بوروشده درست آگلاغانلری زمانده ترقی
 ایتکانلر، دنیاده ایک بختلی سعادتلی ملت بولغانلر. بو آگلاواونتلغان
 زماندن باشلاب تدنی گه توبانلکگه یوز طوقانلر. دین ارتفاع
 ایتکان مدنده (دیننی درست آگلاب دستور العمل ایدلگان زمانده)
 ترقی، ثروت و عزتده همیشه تزیایدوب (آرتوب)، دین انحطاط
 قیلا باشلاغاچ دین گه اعتبار قیلماو، دین فرمانلرن ییگلگه صایو
 باش کورستکاج دیننی درست آگلاغان علما آزایا باشلاغاچ،
 دین برله برگه مسلمانلرده انقراضغه تابا یونالغانلر.

علم و معرفت، ثروت و رفاهیت کسب ایدلمگانده دیننی ساقلامق
 ممکن دگلدر. لکن بز، دیننی بولای آگلاماغان مز، دین باشلر مز
 (صوگغی دین علماسی) دیننی خلقغه بولای آگلاتمغانلر، بلکه (دنیا
 بشقه لر ایچون، آخرت مسلمانلر ایچون) دیگان ایک باطل ایک
 آغولی سوزلر برله خلقنک فکرلرنی آغولانلر، بونک ایله
 مسلمانلرنی مسکنت و ذلت گه یتا کلاب عصرلردن بیرلی ملتنی یوقلاتقانلر،
 فکرلرنی او یوشدرغانلر، روحلرنی سوندرگانلرده اسلام دیار-
 نینی بو خرابه لقی حالینه کلترگانلر.

بویولدهغی ضرورلی تلقین لرنک اثرلرنی کوررگه تلاسه گز
 اسلام شهرلرینه و قریه لرینه عبرت کوزی برله قاراگز، نادانلق،

يا لقاو لقا اشلك سزلك برله طو لغان ويرانه لر كورر سز . تر كلك گه
اشكلك گه دلالت ايتكان بر علامت گه او چر امان سز . كور لگان
منظره لر هر كم نى اثر لندر چكدر .

معاذ الله! دين بزه بور وشده سفالتده يشه مك لگمز برله امر
قيلور مو ، بز لر نك دنيا نعمتلر ندن فائده انووومز گه ، سعي وعمل قيلما
غمزغه ، اخلاقي فضيلتلر حاصل قيلووومزغه ، ثروتلى بولوب خصوصى
وعمومى اشلمزنى اصلاح ايدمرك اسلام ديارينى بر گازار سعادت
حاليه كلتروومز گه مانع بولور مو؟ حاشا! دين اسلام ، بالعكس دنيا
و آخرتمز ايچون سعي وعمل قيلورغه ، حيات طيبه (خوش تر كلك)
واسطه لرينى حاصل ايدر گه قطعى امر لر ايدمدر .

لكن بز نك حاضر گى حالمز كور سته در ، كه بز ، چن اسلام نى
اوتقان ، حقيقى اسلام يولندن تا يغان مز . چونكه دين اسلام مسلمانلر نى
دنياده و آخرتده سعادت گه اير شتر گان يولدر . حالبو كه بز لر
حاضرنده دنيا سعادتلر ندن بتونلاى محروم ديورلك حالده يشه مكد موز .
بو حال معاذ الله آخرت سعادتندن محروم قالاچغمزغه سبب
بولور . بو يولده دوام ايدلگان مدتده دنيا و آخرت خسارتده قالا
چغمز محققدر .

عالم اسلامك هر يرنده كور لگان غفلت منظره لرى حاضر گى
عصرده هر طرفده غى مسلمانلر نك كو بره گى دين حقيقى نك احكامندن
يوز چوير دكلرينى كور سته در . سعادت وسلامتك گه اير شتر وچى
بولغان اسلام ، بو كونگى مسلمانلر نك حالينه توافق ايتمدكندن
مسلمانلر دين حقيقى احكامندن يراقلا نو لرى آچق بلنه در .

اسلام ، مسلمانلرغه سعي وعمل برله امر ايتكان حالده بو كونگى
مسلمانلر نك كو بره گى عطالت گه بيرلوب هر نرسه نى الله دن كوتمك
يوليني طوتقانلر . گويا الله تعالى نى اوز لر ينك كيف و آرزولرينى

اجرا قیلورغه مامور کبی کوروب کیچه وکوندن (یار بی فلان مقصودنی بیر، فلانچه اشلمنی توزاتکل) کبی. قوری سوزلر سویلاب اسبابینه کرشمز لر. بو ایسه درست روشده دعا دگلدر. اللهنک لطف احسانندن امید ایتمک برله برابر، هر اشمزده تیوشنچه سبیلرینه کریشوب، اللهنک یاردمینی کوکلمزدن تضرع و نیاز قیلورغه تیوشدر. الله تعالی بزنگ کیفمز ایچون بر وقتده سنت آلهیه سن بوزماس. الله تعالی یالغوز طرشقان اسبابینه کرشکان کشیلر گه گنه تلاکارینه ایرشولری برله خبر بیرهدر. تیوشنچه اسبابقه کرشمای یاتقان یردن اللهغه یالوارمق، موندای مناسبتسز دعا بروقتده قبول بولماس.

(ولن تجدلسنه الله تبدیلا) (لیس للانسان الاما سعی) قرآن کریم. دعالرنک قبولی ایچون اول سبیلر گه کرشمک لازمدر. هر اشنگ سبیلرینه کریشوب صوگره توکل ایدوب الله تعالی دن یاردم صورامق اللهنک درگاهینه یالوارلق مقصودغه ایرشو برله دعا قیلیمق، مشروع بولغان قبولی امیدلی بولغان دعا بودر. الله تعالی قاشنده رسول الله دن قدرلی عزتلی کمسه بولمادقنده شهبه^۴ مز یوق. حال بو که رسول الله بر وقتده اسبابقه یابشونی قو- یمغان، کافرلر برله صوغش زمانلرنده صوغش اسبابن حاضرلگان، خانه سعادتنده دعا قیلوبقنه تورمای بلکه بالذات معرکه گه حاضر بولغان. مدینه منوره کفار طرفندن محاصره قیلنغانده مدینه اطرافینه خندق لر فازتدرغان، بالذات اوزی عملیاتینه اشتراک ایتکان، شوندن صوگنه ظفریت ایچون الله تعالی نک درگاهندن مدد صوران. چونکه خلقت قانونلری بویولده جاریدر. عالم، عالم اسبابدر.

اجتهاد حقنده. اجتهادك انقراضى.

[باشى ۷ نچى سانده.]

بو مسئله باشلاب بشنپى عصر هجریده ظهور ايتكان. دورتنچى عصر اخير نهچه علما آراسنده موندای سوز بولمغان. اول عصر لرده غنى علما اجتهادلر نده دوام ايدوب منصور بولمغان ياگا مسئله لر نى توغرى شريعتكە تطبيق ايدوب حل قیلور بولغانلر. زمان، مکان و احوال اوزگاروى سببلى حکملرنك اوزگاروونى، بو اوزگارونى شرع جهتدن آگلارغه اجتهاد حاجت بولوونى يخشى بلگانلر. الاحكام تتغير بتغير الزمان سوزينى معاملانده قاعده قیلغانلر. شريعتكە معاملات قسمنده گى حکملرى مصلحتگه بنا ايدلدگندن مصلحتلرنك اوزگاروى برله حکملرده اوزگاردر. چونکه مصلحت اوزگاروب حکم اوزگار مکان صورتده احكام برله احوال آراسنده توافق بولمى، توافق بولماسه حکملردن مطلوب بولغان غايه فوت قیلا، مصلحت مفسدهگه منفعت مضرتگه آشینادر. حالبوکه شريعت نظر نده معاملاتده مصلحت عباد رعایه ايدلمك لازم، حکملر برله مصلحتلر متلازم بولورغه، مصلحت نابولمغان حکم، شرعى حکم بولماسقه تيوشدر. مصلحت رعایه ايدلمگانده انسانلرنك اجتماعى حاللرى بزولوب منفعتلرى هدر قیلنهدر. بو ایسه شريعتكە معاملاتده گى اساسينه، اجتماعى حکملرده گى مقصودغه بتونلاي خلافدر. بوروشده همیشه اوزگاروب تورغان معاملاتك شرعى حکملرینى دليللرندن درست آگلاب بلور ایچون هر زمان اجتهاد قوهسى بولغان فقیهلر حاجت بولادر.

عصر سعادتندن دورتنچى عصر نهایتلرینه قدر يتشكان فقیهلر

بو نقطه نى آلدە طوتوب، الى القيامه دستور العمل بولورغە تيوشلى شريعتك دليللرنده هميشه تدبير تفكر ايدوب اجتهادلرندە دوام قىلغانلر، هر مسئلهده شرعى اساسلرگە بنا قىلوب حكم و فصل ايدر بولغانلر. دورتنچى عصر نھایتندە بو كىبى شريعت علملرنده براعتلى حر فكرلى فقيهلر آزايا باشلاب فى الاخير بشنچى عصرده «اجتهاد زمانى دورتنچى عصر دن صوك منقرض بولدى» ديگان سوز شايىع بولدى. بو سوز باشده اجتهاد مطلق مستقل (۰) حقندە سويلانسەده صوگغە تابا اجتهاد مطلقا منقرض معنا سنده يور تيارب تقليد فكرى ميدانغە چقدى، مجتهد بولمغانلرغە كتاب سنتگە تمسك قىلور درست بولمى، آنلرغە مجتهدلر سوزى گنە دليل بولا، شونك ايچون صوگغيلر اولگى مشهور مذهبلردن برسینه تقليد قىلورغە شول مذهبده صلابت و تقيد قىلورغە تيوشلى ديگان سوزلر سويلانوب بو سوزلر جمهور طرفدن بر مسلك بولوب قبول قىلندى. گرچه بو مسئله هر عصرده اختلافلى بولوب هر عصرده اجتهادگە استعدادلى اجتهاد طرفدارى علما بولوب كىلسەده افكار عامه تقليد طرفندە قالدى. تقليد دورىنى بيانده بو سوز تفصيل ايدلسە كرك.

بو سوزلر دليلسز، فى نفسه فاسد و تناقضلى بولا تور و بده، بو مسلكنك (مشهور مذهبلردن برسینه تقليد تيوش ديگان مسلكنك) صوگغى عصرلرده شيوع و رواج تابوو ينه اشبو سببلرنى كورستهلر: علمانك بعضلرى اجتهاد زمانى منقرض بولغانى يوق، مذهبلرگە تقليد لازم اش دگل ديهرك صوگغيلرغە اجتهاد حقى بيرلسە ينه بر نيقدر

(۰) اجتهاد مطلق مستقل آيورم بر مذهب تأسيس قىلورداى اجتهاد بولادر مثلا مذهب اماملارينك اجتهادلرى كىبى. اجتهاد مطلق منتسب بر مذهبگە منسوب، بولغان اجتهاد مطلق درجه سینه ايرشكانلرنك اجتهادى مثلا امام ابويوسف امام محمدلرنك اجتهادلرى كىبى.

مذهبلر احداث ايدلوب دينده فوضى لىق باش كورستوب امت آراسينه تورلى فتنه لرتشوخونى بولغانلقدن بو فتنه لردن ساقلانوب ايجون معروف و مضبوط بولغان مذهبلردن بويينه انتسابنى لازم كورگانلر. ينه ايكنچى سبب اماملر عصرندن صولك علوم جدليه ميدان آلوب حتى فقه و اصول فقه علملرينه قدر قاتشدقندن اجتهاد ايجون لازم بولغان قرآن و حديث علملردن بالطبع يرافلاشوب، مذهب متسبلرينك هربرى سعى واجتهادىنى اوز مذهبنى اچينه حصر ايدوب اوز مذهبنى ترويجگه طريشوب بونك ايله مذهبه تعصبلىر ظاهر بولغان. مثلا حنفيلىر حنفيلىكنى صواب كوروب اوز مذهبلرينه تقليد قىلونى تيموش كورگانلر. بشقه لر، ينه اوز مذهبلرينه جلب ايدرگه طريشقانلر. بوسيدن مذهبنى واسطه قىلماي، توغرى كتاب سنتگه تمسكنى درست كورمگانلر، بونك ايله كتاب سنتدن اجتهاد بولن باغلاغانلر. عامه بو فكرده بولغان، حتى مذهبلردن بويينه منسوب بولمغانلرنى تكفير قىلو درجه سینه يتكانلر.

علماء محققين: اجتهاد منقرض ديمك يالغوز سياسى بر مسئله در. چونكه اهل استبداد بولغان اسلام پادشاهلرى اميرلرى نك ايك قورقغان نرسه لرى علم بولغان. علم ايسه يالغوز اجتهاد برله بولادر، اجتهاد بولماسه علم يوق ديمكدر. حافظ ابن عبدالبر كى الوغ عالم مقلد بالاجماع عالم دگل ديگانلر. ابن القيم اعلام الموقعين ده بواجماع ثابت و مقبول ديمشدر. حقيقت بودر. چونكه بر نرسه نى علم (بلمك) شول نرسه نى دليلندن آڭلامقدر، دليلى برله بلنمگان نرسه گه علم ديب ايتولميدر. ايمدى مقلد بولغان كمنه يالغوز فلان ذاتنك سويلاگانىن بيله در، آنك نه ايجون سويلاگانىن و دليلنده اوز فكرىنى يورتوب بيله آلميدر. بناء عليه مقلد عالم بولماي بلكه ناقل گنه بولادر، ديگانلر.

بو سوزلرنىڭ دىلىسز بولەۋى: چۈنكى اجتهادنىڭ انقراضىنە
 دلالت ايتكان قرآن و حديث دە بر سوز يو قدر. بلكە بىك كوب
 آيە كريمە و حديث شريفلردە كتاب سنت گە تمسك و اتباع برلە
 عام امرلر وارد بولدىقندىن، قرآن و حديث اجتهادنىڭ دوامىنە دليل
 بولادىر. بو دليللردىن بعضلرىنى مقالەنىڭ يوقاروسىندە درج قىلغان
 ايدىك، شونىڭ ايجون علمانىڭ اكثرى هر عصر دە اجتهاد فرض
 كفايە ديدىكلرىنى دە سويلەگان ايدىك. يەنە بو مىسلىچە تىقلىد طرفدارلر-
 نچە مجتهد بولمىغان كىسنىگە دليل گە تمسك درست بولماغانلىقىدىن
 بو سوز گە دليل اقامە قىلورغە دە مەمكىن دىگىل. چۈنكى بو صورت دە
 اوز مىسلىكلرىنى اوزلرى ابطال قىلغان بولالار. يەنە بو توغرىدە
 مجتهدلردىن دە برسوز يوق يعنى مذهب اماملردىن اوز مذهبلىرىنە
 تىقلىد قىلو تىوشلىكى حقنە نقل يوق، بلكە خلافى منقول: آنلر اصلى
 بىلمىگان سوزلرىنە تىقلىدىنى درست كورماي «لا يحل لاحدان يأخذ
 بقولنا ما لم يعلم من اين قلنا» ديدىكلرى نقل ايدىلگان. بو سوز دە گى
 فساد و تناقض: اجتهاد زمانى منقرض دىمىك كتاب سنتنى تعطىل،
 اقوال فقھانى شرىعت اورنىنە كوتارونى لازم ايتدىكىدىن فاسد سوز
 بولادىر. تناقضلى بولۇۋى: اگر بو سوز معاصرلرغە قاراب
 سويلىنگان بولسە اجتهاد منقرض دىگان عصرلردە دە بر نىقىس مجتهدلردە
 بولدىغى تارىخ برلە ثابت بولدىقندىن متناقض سوز بولادىر. چۈنكى
 آلتىنچى، يىدىنچى سىكزىنچى عصرلردە قفال، غزالى، رازى، رافعى،
 ابن عبدالسلام، ابن اديق العبد، ابن الهمام و بشقەلر كىبى عصرلردە
 اجتهاد شىرطلرىنى جامع بولغان بىك كوب فقھار ايدى. تراجم
 علماغە مطلع بولغانلر بو حقىقتىنى البتە تسليم ايدىلر. حتى بولردىن
 صولۇدە اجتهاد گە استعدادلى علمانىڭ بولۇۋىدە شىبەھە ايدلمىز.

اگر بونلر بو سوزنی معاصر لری اعتبار ندن سویله می، علم
 اعتبار ندن سویله سه لر، اولگیلر ده گی سلامت عقل، قوت ادراك، علم
 و معارف گه استعداد صو گخیلر ده بولمغان دیمکچی بولسه لر بوده
 الله تعالی نك فیض و رحمتی بعض عصر لر غه بعض انسانلر غه غنه
 مخصوص دیمک بولدقندن باطل سوز بولادر. اولگیلر علمنی بیگل
 حاصل ایتمکانلر صو گخی عصر لر ده علم مشکلك بر له حاصل بولادر
 دیمکده باطل دعوا در. چونکه آزغنه فکر بر له معلومدر که اجتهاد
 اولگیلر دن بیکرک صو گخیلر ایچون بیگلدر. صو گخی عصر لر ده،
 اجتهاد ایچون لازم بولغان تفسیر و حدیث فنلری، روات حدیث،
 جرح و تعدیل، ناسخ و منسوخ، اسباب نزول علملری جمله سی تدوین
 ایدلدکندن اجتهاد ایچون حاجت اسباب تمام حاضر لشمشدر.
 سلفلر بر حدیثک صحت و فسادن او گرنیر ایچون بر دیار دن
 ایکنچی دیار گه یوردکلری حالده، بو کونده اولطرغان اورندن
 قوزغالمای حدیثلر نك صحیح و موضوع بولولرینی آگلار غه بو -
 لادر. بناء علیه اجتهاد، متقدمین گه کوره متأخرین ایچون بیگلرک
 بولمشدر. درست عقل و انصاف ایهلری بونی اعتراف ایدهلر.
 اجتهاد زمانی منقرض دیوچیلر بو سوزنی اوزلرینه قاراب سویله
 گان بولسه لر کرک. بونلر تقلیدنی اختیار ایتدکلر ندن توغریدن
 توغری کتاب سنت علملری بر له اشتغالنی درست کورمای بشقه
 علملر بر له شغله نگانلر، بشقه لر نی ده اوزلری مبتلا بولغان تقلید
 یولینه کرتور گه کوچلانوب کتاب سنت علملرینه ایریشونی
 مشکل و غیر ممکن کبی کورستور گه طریشقانلر، الله تعالی بیگل
 قیلدیغی نرسه نی مشکلندر گه و رحمت و اسعه سینی تارایتور غه آزا
 بلانغانلر. عفی الله عنهم. بو توغریده ینه تفصیلنی تلاگانلر نلر ابن

القيم نك اعلام الموقعين كتابينه، افساد التقليد، ارشاد النقاد الى
تيسير الاجتهاد، اللجنة في الاسوة الحسنة بالسنة كبرى اثر لرگه
مراجعت ايدر لر.

آخري بار، محمد نجيب تونقارى.

عالمجان حضر تنك جمعه درس لر ندرن

جماعت نماز ينك فضيلتى حقنده مهم وعظ

هر كم جماعت نماز ين يخشى، فضيلتى ديب بله. لكن اول بلو
تر له گنه قالما سقه، بلكه رسول الله صلى الله عليه وسلم نك جماعت
نماز ينه نى درجه اهميت بير كاننده بلور گه كرك. آنك بيور غنچه
سبب و حكمتنى كوب تيكشر ماينچه اوتار گه كرك. رسول الله صلى الله
عليه وسلم نك قيلغان هر اشنده كوب حكمتلر بار. بز آلارنى تماماً
آگلاب يتميمز، آنك حكمتلر نى تيكشر ساك احتمال يا گلشور مز
يا كه طشن (ظاهر ن) غنه آگلار مز. آنك شريعتنده ويورقلار نده
بولغان چن سر و حكمتينه تماماً توشونه آلماسمز. چونكه بز نك
قلمز تورلى شبهه لر، وسوسه لر برله قابلانغان، گناه ظلمتلى برله
قارالغان، شونلقدن اسرار شريعتنى آكلو ايچون استعدادمز
ناقص و ضعيف. رسول الله صلى الله عليه وسلم ايسه الله نك و حى
برله تايد ايتلگان، گناه و خطادن، وسوسه و شبهه دن پاك و معصوم
بنده سيدر. شونك ايچون بز شريعتده ثابت بولغان هر قايو حكم
و فرماننى قبول ايتوب بالفعل اوتار گه ويرينه كلتور رگه، اول اشك
سر و حكمتينى رسول الله صلى الله عليه وسلم گه تابشور ورغه نيو شليمز.

مین رسول الله صلی الله علیه وسلم نك امتد نمن دیگان کشی اوزین
 رسول الله ﷺ تابش وورغه تیوش. آنک تربیه سنیچه تربیه لانور گه،
 و آنک هدایت و ارشاد لارینی غنیمت عظمای کورب قبول ایثار گه و
 اوتار گه تیوشدر. بنی اسرائیل کبی تورلی تاویلر گه و تورلی
 شبهه لر گه تشوب و محروم بولماسقه کرک. آنلار نك الله ورسولینه
 (موسی علیه السلام گه) ایمانلاری بولغان. لکن آنلار بعضی آغر
 حکملرنی «مونی کم قیلوب بترسون یا که نیگه کرکی بار، یا که بو
 حکم فلان مقصود ایچون اول اشنی بشقه تورلی یوناتورمز» دیگان
 بولوب قبول ایتمک انلر. شاب دکرندن شول قدر معجزه کورب
 چقغاج الله تعالی آلا رغه سوریه ده گئی بر کافر قوم بر له صوغشورغه
 بیورغان. اما آلا ر قارشقانلر، الله ورسولینه اطاعت ایتمک انلر، حضرت
 موسی غه: «اذهب انت وربک فقاتلا انا ههنا قاعدون» دیگانلر.
 «اوزک وربک باروب صوغشگر، بز موندنه تورامز» دیمک اولادر.
 اوشبو ادب سز لکری ایچون الله تعالی آلا ر نك یوللرینی
 آغرایتقان، تورلی جفالارغه اوچراب قوری صحرا ده حیران حالده
 قالغانلار. بابالاری یعقوب علیه السلام وطنی بولغان ارض مقدسه گه
 بار مقچی بولسه لارده فرق یل حیرانلق معنا سنده بولغان «تیه»
 آنالغان صحرا ده، آچلی توفلی تر کلک ایتمک انلر. آلا ر نك موندن
 بشقه ده پیغمبر لرینه عصیانلاری بولغان. بنی اسرائیل نك بوقصه سی
 و سائر حاللری بزرگه عبرت ایچون، قرآنده ذکر ایتمک ان. بزرگه الکی
 امتلر نك حاللرندن عبرت آلمتی تیوش. رسول الله صلی الله علیه
 وسلم نك سوز لرینه توففسز بار طاقتمز بر له هر قایوسینه بوی.
 صونارغه کرک. نفسگه یگل بولغانغنه آلوب، آغر بولغانین قالدر ساق
 بو پیغمبر گه ایارو و اطاعت قیلو بولمیدر.

نماز مسئله لرین، بیک کوب ایشتلکان نرسه ایندی دیب التفاتسز
 قالدورورغه یارامی. بز نمازنی نی قدر کوب سویلسا کده، کوب
 ایشتسا کده همان آکلاب یته آلمیمز، تکرار ایشدوگه و مذاکره
 ایتوگه احتیاجمز بولا. جماعت نمازینک فضیلتی حقنده بخاری و مسلمده
 اوشبو حدیث بار: صلوة الجماعة تفضل علی صلوة الفرد بسبع وعشرین
 درجه. جماعت نمازی (مسجد جماعتی) یالغوز او فودن یکریمی
 یدی درجه آرتق دیکان سوزدر. نمازنی اویده او فوغانده تورلی
 تشویشلر بولا دنیانک هر تورلی اسبابی کوکلنی ماتی کوزنکا کورینوب
 قولاقیگه ایشدلوب تورغانده کوکلنی آنلاردن آرولاب چن
 خلوص و خشوع برله اللهغه یونالو بیک آغیر شونلقدن مسجد
 خارجنده کشی اوزین بتونلای اللهغه تابشروب نماز اوقی آلمی. اما
 مسجدده جماعت برله او قولغان نماز بیاغی تشویشلردن یراق،
 صورتا دنیادن بتونلای خارج بولغانغه خلوص قلب برله رهک
 اوقیلادر. بو تجربه برله ثابت. کوبنک ایچنده یخشی کوکللی کشیلر
 بولوویده ممکن، آنلارنک و مسجدده گی فرشته لرنک شرافت
 و برکتلرندن انعکاس، و شعورسز استفاده ممکن. مونه شونندای
 سبیلردن جماعت نمازی یالغوز نمازدن بیک کوب درجه آرتق
 بولورغه ممکن. باشقه سرلرنی و خصوصی یکریمی یدی درجه بولونک
 سرینی تفصیلا آگلاماسا قده شول قدر الوغ تفاوت بارلقینه تمام
 اشانوب جماعتی غنیمت بلمک لازمدر.

دنیا اشنده فائدهسی آزر ااق اشنی قویوب، فائدهسی کو بربک
 اشنی اشلیمز. ایندی آخرت اشنده اوشبوننی رعایه قیلوب، نفسکه
 آغر بولسه ده همت و غیرت برله اوتارگه کرک.

جماعت نمازینه هر کشی دوام ایتارگه تیوش، بعض فقیر کشیلر

واقفنه كسبندن آيريلوب، شغلين قويوب جماعت نمازينه كيلالور.
 باي كشي جماعت نمازينه فقير دنده آرتغراق دوام ايتار گه تيوش.
 بايلىق اگر اشبونك كبي اشكه ياردم ايتماسه آنك نه فائدهسى بار؟
 مال اوزى مقصود بالذات نرسه تو گل بلكه آنى بر راحتك
 كوتو لگانلكدن كسب ايتوله. ايك زور راحت عبادت قىلو، الله غه
 اوزكنك بنده لگكنى اظهار ايتودر. ايك زور فائدهده آخرت
 فائدهسىدر. شونك ايجون، مال نماز او قور غه ياردم ايتماسه
 آندن كوتو لكان فائدهور راحت حاصل بولمغان بولا.
 بايلىق قرآن تلمده خير ديب يورتيله. شونلقدن آنى خير لكدن
 چغار مسقه كرك. اگر باي كشينك كله چكده كوتكان ثوابى بولماسه
 بايلىق فائدهسى بولماي قالا. درست دنياده آنك بر از ظاهرى
 راحتلى بولا. لكن آنلار فى الحقيقة بور چوغنه. بايلار او گرنگان
 جفا بور چو بولغانغنه آنى آغلامايلر، ياكه مال مستلگى (ايسر كلگى)
 براه آغلامايلار. مينم حاضردهده راحت يورگان باينى كورگانم يوق.
 مالنى ساقلار غه آرتدرر غه كرك. لكن الله امرى كيلگان
 وقتده (عبادت وقتلرنده) آنى تاشلاب الله امرينه بوى صونار غه
 كرك. دنياده بولغان هر نرسه گه شريعت تلمده دنيا ديب ايتولماي.
 چن دنيا الله ذكرندن توقاتا تورغان نرسه بولا. اگر براگونك شغلى،
 ديننى ساقلاودن، شعار ديننى رعايه قىلودن توقاتماسه بو، فى
 الحقيقة دنيا بولميدر.

جماعت نمازندن كشي بيك غفلت قىلو چان، جماعت نمازينه
 يورسه اشن اشلى آلماس كبي بولا. لكن جماعت نمازنى اوقى
 توروبده اشنى اشلار گه ممكن. رسول الله صلى الله عليه وسلم
 واصحاب كرام رضوان الله عليهم اجمعين بونى بالفعل اشلاب كورستكانلر.
 رسول الله صلى الله عليه وسلم نك ايك ياقن صحابى سى بولغان

ابن مسعود رضی اللہ عنہ حضرت تلمیذی: بر کمنہ قیامتہ اللہ تعالیٰ گہ
 پاک مسلمان بولوب یولیکاسی کیلسہ، قای اور ندہ چاقر سالردہ بش
 وقت نماز غہ حاضر بولسون. اللہ تعالیٰ رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 وسلم گہ کونیلو یولالارینی کورستدی. بو بش نماز دہ کونیلو
 یولالار ندندر، رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم زمانندہ جماعت نماز ندن
 بیک آچق منافقر غہ بشقہ کشیلر قالمیلر ایدی. حتی بعض ضعیف
 حالسز آدملرنی قولتقلاب کتروب اولطرتالر ایدی اگر پیغمبر
 یولینی توناسکز کیلسہ اشبوگا طریشکز؛ دیگران.

عثمان رضی اللہ عنہ حضرت تلمیذی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
 حضرت تلمیذی من صلی العشاء فی جماعۃ فکانما قام نصف اللیل ومن
 صلی الصبح فی جماعۃ فکانما قام کل اللیل دیگران حدیثی روایت
 ایدہدر.

یعنی براگو یسیغنی جماعت برله اوقوسہ یارتی تون یوقلامای
 عبادت برله اوتکارو ثوابینہ ایریشہ، اگر براگو ایرتہ نمازینی
 جماعت برله اوقوسہ بتون تون عبادت برله اوتکارو ثوابینہ
 ایریشہدر. (بر روایتدہ ایرتہ نماز برله یسیع نمازینک ایکی سینی
 برگہ اوقوغان کمنہ گہ بتون توننی عبادت برله اوتکارو ثوابی
 بولور دیب تفسیر ایدلگان).

اللہ تعالیٰ حبیبی محمد علیہ الصلاۃ والسلام امتینہ بیک کوب
 ییگلککلر قیلغان. شول جمله دن بتون کیچنی عبادت برله اوتکارونی
 سانار غہ بولور. چونکہ کیچنی یوقلامای عبادت قیلوب اوتکارو بیک
 مشکل بولوروی اوستینہ صحتکدہ ضروری بولور غہ ممکن. شونک
 ایچون اللہ تعالیٰ آنک اور نینہ شونک ثوابینہ برابر بولغان ایکیچی
 نرسہنی اوتکارکان. مونه اللہ طرفندن برگہ نیندای زور بشارت
 ورحمت. بز بونک قدرینی بلور گہ تیوشلی. اگر بز محض یوقو

بوله سی کلمگاندن یسیغ یا که ایرته نمازینی جماعت برله او قوماسانی
 کیلشامو؟ الله ور سولی ثوابلرن سویله گان جماعت نمازینه محض
 نفس تلامز ایچوت کیلمای قالساق عقلی کشی بولامز مو؟ ایرته
 نمازی ایندی تاغنده ثوابی کو برک و قته توغری کیله، یوقو طویدر و
 دنیادن مقصود نرسه دگل. نمازدن سو گده یوقلارغه ممکن.
 رسول الله صلی الله علیه وسلم (لو يعلمون ما فی العتمة والصبح
 لاتوهما ولو حیوا) دیب بزنگ حاللر مزگه قاراب ایتکان کبی.
 اگر یسیغ برله ایرته نمازنده نی قدر اجر و ثواب بار لغینی بلسه لر
 شووشه شووشه کلور لر ایدی دیگان معناده. صحیح بخاری،
 مسلم، موطاء کبی معتبر حدیث کتابلرنده ابو هریره رضی الله عنه
 آرقیلی روایت ایدلگان.

خلق جای کونلرنده یسیغ برله ایرته نمازغه یالقاو لانا لر،
 چونکه مشقتلرک بولا، یوقو قالدروب یورر گه کرک. لکن
 بومشقت بزگه ضرر دگل بلکه فائده غنه. کشی دنیاوی فائده سی
 ایچون بقدر مشقت چیگه، یوقوسن قالدیره، آشامای اچمای تورا،
 سفرلر گه یوری. دینی فائده ایچون مؤندن ده آرتوق طرف شفق
 لازم. چونکه الله تعالی هر بر عبادتکده قیامت کوننده ثواب بیرله چک
 دیب وعده قیلا. شولای بولا تور و بده بز بوگنا طرف شماساق بیک
 زور اویات بولور. رسول الله زمانده مدینه دده توننگ قسقه وقتلری
 بولغالاغان. شولای بولا تور و بده رسول الله صلی الله علیه وسلم
 زمانده یسیغ و ایرته نمازلرنده جماعت نمازندن قالمغانلر.

جماعت نمازی قارتلارغه غنه مخصوص دگل. یاشلرده جماعت
 نماز بده مسجدگه باررغه طرفیشورغه کرک. آنلرغه ثوابی کو برک
 بولور (۱) مسجدگه قارتایغاچ یورر من دیگان سوزلر شیطان

(۱) بو حقه بویلغی ۶نچی سان مجله گه مراجعت ایدلسون،

سېقىرى ياشلىكده عادتلىمگان اشنى قارتايغاچ قىلو بىك مشكل بولادر،
 خصوصاً قارتايغاچ قوت بته. قوت بار چاغنده قىلا آلمغان عبادتى
 قوت بتكاج نيچك قىلورغە كرك قارتايغاچ قىلا آلمغانده. ياشلىكده
 نى ايچون قىلمادم ايكان ديب اوكنورگە ممكن. قيامتده بىكر كده
 اوكنچلى بولور. شونك ايچون قيامتنى بخشيلارغە دە يمانلرغە دە
 اوكنچ كوني ديب صفتلاغانلر. يمانلرغە اوكنچلگى معلوم. بخشيلار ايسه
 كو برك عبادت قىلاسم قالغان، آز قىلغانمن ديب اوكنورلر ايكان.
 جماعت نمازى خصوصاً موندى قسقه تونلرده بىك غنيمت
 اش. موگار هر صنف خلق ترشقى كرك. چونكه الله اوند اوچىسى
 (مؤذن) منارغە منه، هيچ كمدن قور قماي اذان نه يته. كشينك
 مسلمانلغىن ايسينه توشروب قوتيلو يولينه آشفگز، نمازغە آشفگز
 ديب قىچقرا. قلىنده مسلمانلق حسى بولغان آدم شونى ايشوته
 توروب نماز اوقوب قلىبن راحتلندرمى يوقلاب ياتا آلماس ايرته
 نماز وقتينه اذان تاوشىن ايشتور ايچونگنه ده تورورلق بار.
 مؤذن، «كىلگز نمازغە» ديب نه يتكانه، «سین مسلمان، اسلام ديننده
 نماز بار، ايمان بار» ديب قىچقرغان وقتده سین يوقلاب يات،
 ياكه جماعت نمازينه حاضر بولمى تيزگنه اوقوب يوقلا، بو اسلام
 دينينه شكرانه بولمى، بلكه شكرانه سزلىق بولادر. مونك عاقبتدن
 قور قورغە تيوستلى.

الله ايچون يوقىنى بولهرگە كرك. آندن بر ايكى ساعت
 اشك كىچوكسه كىچوكور، اما بركتنى بيروچى الله تعالى بولدقندن
 آز اشگه كوب بركت بيرسه عجب توگلدنر. نتاك آداب ديننى
 رعايه ايتكان كشىلرگە بركت كوب بولغان.
 بزلك حالمر بىك قزغانچ. ايرته نمازنده بر صف خلق بولوب

يتمى، يسيغ نمازنده كشي بيك آز بولا، يتمسه مؤذنى تيزر يك اذان
 نه يت ديب آشقدر الار. جماعت نمازى واجب، بر قولده سنت مؤكده،
 تونك قسقه لغى واجبى ياكه شوگا ياقن سنت مؤكدهنى قالدر ورغه
 عذر تو گلدر. «يسىغ برله ايرته نمازندهغى خاصيتنى بلسه لر ايدى
 شووشه، شووشه كلور لر ايدى» پيغمبرنك مبارك آغزندن چقان
 بيك زور و عبرتلى سوز. ايكنچى بر حديثده رسول الله: ليس
 صلوة ائقل للمناقين من العشا والصبح. ديب نه يتكان، (حديث صحيح)
 مناقلرغه يسىغ برله ايرته نمازندهغى آغز نماز يوق معنى سنده اولادر.
 مناقلر دىنگه چن اخلاصلارى بولمغان آدملر بولا. بو ايندى
 آقتق سوز، موندن قور قورغه تيوش.

كسب وعمل

اسلامده فرض بولغان كسبلر تجارت، زراعت و صناعت
 اسملرنده اوج تور ليدر.
 عصر سعادتده اصحاب كرام حضرتلرى كو برهك تجارت
 و باقىچى چىلق برله كسب ايتكانلر. تجارت ايچون چيت شهرلرگه
 كيدوب قور يده صوده كسب ايتوب (۱) مليونلاب سرمايه لر حاصل
 ايتكانلر. تجارتلرىنى زمانلرینه مناسب روشده يورتكانلر. «اصحاب
 كرام» اسملى اثرده بو توغرىده خيلى تفصيل ايدلمشدر.
 هر اشدىگى كى تجارنده اسلامنك بر نچى قاعدهسى عدلك

[۱] رواه الامام احمد رحمه الله تعالى.

توغری معامله قیلودر. صائو آلوده آلداوخیانت، آلدانو احمق
بولادر. حلال یول، عدللك برله کسب ایدلگان مال برکتلی بولووی،
توغریلق مدتتده مالنک نسلدن نسلگه قالاکیلووی، خیانت
قاتوشقان کسبدن حاصل بولغان مال برکون تلف بولووی
کوب تجربهلر برله معلومدر. سوداده غبن فاحش دن ساقلانو،
تیوشنجه فائده بیلگولاب هرکمگه برتوسلی معامله قیلو، مالنی
چیکدن طش ماقتامی یاغانلامی یخشی سن یخشی چه نچاردن نچارچه
درست کورستو، قضا و اقتضا - بیرچک آلاچاقلرده بیگل معامله
قیلو بارسیده کسبنی برکتلی فائدهلی قیله تورغان سبیلدر. بویول
برله کسب، مشروع حلال بولوب بویولدن چقمق درست بولمیدر.
مشروع بولمغان یول برله کسبنک دنیادهغی آفتی عاقبت فقیرلك،
آخرتده وبال وحسرتدر.

تجارتده شرکت (بر نیقدرکشی اورتاق اش قیلو) نك برکتلی بولووی
(اناثالث الشریکین مالم یخن احدهما علی صاحبه فاذا خانه خرجت
من بینهما) حدیث شریفندن معلومدر. (۲)

ترجمه سی: ایکی شریک بر بر سینه خیانت قیلمغان مدتده
آنلرنک اوچونچیسسی من (یعنی آنلرغه یاردم قیلورم دیمک) اگر
خیانت ایتدی ایسه آرالرندن چغارم (آنلرغه یاردم ایتما من
دیمک) بو حدیث حدیث قدسی در.

شرکتگه ترغیب قیلغان (قرقرغان) بشقه حدیثلرده بار. فقه کتابلرنده
کتاب الشركة اسمنده مخصوص بر باب بولوب شرکتنک شرطلریده
بیان ایدلگان. شرکت برله اش یورتکان بشقه لرنک سودا سندهگی
فائده وبرکتلرنی کوروب حیران بولوب تورساقده، اسلامنک

[۲] رواه ابو داود عن ابی هریره رضی الله عنه.

بو كىبى تعليم و توصيه لر ينى تيو شنيچه عمل گه قويا آلميمز ، بلکه
 كير سنيچه اش قيلور غه طر شه مز : بر گه اش قياغان ايكي تو غانده
 بزده سيره ك بولادر ، آزماز ، باللري بولديسه بشقه لنور غه تور الر .
 اسلامنك بوكى توصيه لر ي بر له عمل قيلو ايك الك بز گه لازم ايدي .
 دنيا و آخرت سعادت مز گه سبب بولغان بومبارك دين بر له مشرف
 بولغانمز شكر انه مينه دين مز نك احكامينه هر كمدن الك بز يا بشر غه
 تيو شلي ايدي . لكن مع التأمف بوقدر الوغ نعمتنى تقدير ايده آلميمز ،
 احكامنده مساهله قيلامز . بونك صوگي ييك قور قنيچلي در .

بشقه عمللرده گي كىبى تجار تنك مهم شرطلري ده معرفت واجتهاد در .
 بز نك خلقمز ده اجتهاد يوق تو گل . لكن معرفت يعنى يكر منچى عصر غه
 موافق بلوب تجارت قيلو بونسي يوق درجه سنده در . چونكه
 بز ده زمانه غه موافق تجارت علملرن او گره ته تور غان مکتبلر مز
 بالكليه يوق . حكومت مکتبلرينه بو وقتقه چه خلقمز رغبت قيلمى تور دى .
 حاضر ده بر درجه مدنيت يولينه كروب بو مکتبلر ده او قو چيلر مز
 بولا باشلاسه ده ، حسابلاب قاراغانده كو گلى نيتجه چقمى . مثلاً قران
 گووير ناسنده بش يوز مگلاب مسلمان بار لغى معلومدر . مك گه
 بر كشى حساب ايتكانده ده بو گووير نادن حكومت مکتبلر نده بش يوز
 شاكر دمز بولور غه تيو ش ايدي . حالبو كه يوز گه يتديكي ده معلوم تو گل .
 بز اوز مز نك يكر منچى عصر انسانلري ايكانمز نى اويلاساق اشمز نى
 عصر مز غه موافق قيلوب بشقه ملتار فائده لنگان علملردن
 بزده فائده لنوب ، مدنيت يولنده بشقه لردن قالشمى بارو غه تيو ش
 بولادر . شونده غنه بز دينمز نى هم دنيا مز نى سلامت ساقلى آلور مز .
 آخرى بار .

محمد نجيب نونتارى

عرب تىلى ھەم مەلقات عشر اصحابى

۱۰ نچى ساندىن مابعد

اجمالا جاھلى شعرلردەگى خصوصىت.

عرب قومى مەدنىت شائىبەسىدىن يىراق بولوب، بەدائوت حالندە ياشادىلارندىن كىرك سوزدە، كىرك اشىدە بولسۇن ھىچ تەكلىفسىز بىر قومدىر. شۇنىڭ سەببىلى آلارنىڭ ھىچ زىنەت - مائۇر لىقغە ايسلارى كىتما. يىنچە بەدنى قىابلارلىق بولسە (كىلىشو، كىلىشماۋىنە التقات ايتىمى) نىندى كىم بولسەدە كىيەلەر، تاماقنى طويدىرورلىق بولسە نىندى. آش بولسەدە آشىلەر، سوز سويلەۋدە بىك توغرى بولوب ھىچ بىر كىشىنىڭ كىيىنە قارامىنچە (پادشاھ بولسەدە) كوڭللىرىنە نرسە خطور ايتسە شۇنى آب آچق ايتوب سويلىلەر ايدى. جاھلىتدەگى كىك اسلام ظھورى صوڭىندەدە الككى سادەلك ھەمان دوام ايتدى. يعنى اولكى كىي سوزدە، طورشەدە كامىل ايرىكنچىلىك بولوب ھەركم اوزىنىڭ دوستى - ايدەشىنە نىچك خطاب ايتسە خلىفە آلدندەدە طبعى طورشن بوزمى، حالە روحيەسىن اصلا اوز گارتىمى سويلى، اگر آنك اشندە بىر قىيىلق كورسە طوب طوغرى خلىفەنىڭ بوزىنە اوروب ايتە خلىفەدە آنك اول اشندە ھىچ غرابت كورمى ايدى. خلاصە: ھەركم كىرك امور شىخصىيەدە، كىرك امور ادارىيەدە بولسۇن تامام حر ايدىلەر بو حرىيە فكريە عربلرنىڭ طبعىلرىنە، سوزلرىنە، شعرلرىنەدە كرىدى. اگر برسى شعر انشاد ايتارگە تەلەسە (اسلامنىڭ ايكىنچى عصرىندەغى بعض شاعرلار كىك بىر خلىفەگە تقرب ايتو قصدى، ياكە ھدىيە - بولەك امد ايتو شىكىللى دنائتلردىن يىراق بولغاندە) كوڭلىنە نرسە تىخىل ايتسە شۇنى آچق روشدە بىيان ايتە ايدى ھەم آلار قاشندە «چن شعر»

ديب شو نديلر نيغنه آتالا، براوگه مرائيلك، نملق ايتوب ايتكان
شهرلر شهر دن ساذالمى ايدى. عربلرنك مشهور شاعرى هم حكيمى
بولغان زهير بن ابى سلمى ايتيه:

وَإِنْ أَشْعَرَ بَيْتٍ أَنْتَ قَائِلُهُ
بَيْتٌ يُقَالُ إِذَا انْشَدْتَهُ صَدَقًا

اما اوزلرنده عزة نفس بيبك قوتلى بولوب ظلم، جبر، خوارلقنى
برده كونارمىلر ايدى. اگر بر كشي ايكنچى قبيله دن براونى اهانت
ايتوب، بو آلارنك عرضلرينه، شرفلرينه طوقنورلق بولسه، بو
خوارلقنى توشرورگه بتون قبيله قاتناشه، اگر حاجت توشسه
صوغشو دنده باش تارتمىلر ايدى.

جاهليتدهكى شعرلرنك نوعلرى تشبييه (۱)، مرثيه (۲)، هجويه
(۳)، وصفيه (۴) قسملرن دن عبارت بولوب هر قايو نو عده افراطده،
تقریطده ايتماينچه طبعى آغم اوزرینه شعرلر انشاد ايتيه ايدىلر.
مثلا: براوگه عاشق بولوب شول عشقلرين تصوير ايتارگه
تلهسلر كوكللرنده بولغان محبتلرين شول درجهده بيان ايتنلر، كه
بو شعرنى ايشتوچى (اگر شاعر كيك عشق، محبت اسيرى بولسه) تمام
دنياسن اونتورلق حالگه كيلوب، شاعرنك اوزى كيك متأثر بولادر.
لكن نى قدرى تيرهن معنالى بولسه ده (بعضيلرين استثناء ايتساك) ادب
دائرسندن چقمىلر، قبيح، مستهجن بولغان سوزلرنى كرتودن
صاقلانالر، بزنىك تاتارلردهغى كيك مصراع اولده بر نرسهدن،
مصراع ثابنده ايكنچى نرسهدن بحث ايتمىلر، بلكه ايكى مصراع
آراسندهغى رابطنى نق محافظه ايتلر ايدى. مثال اوچون بو

[۱] محبوبه نى ماقاغان هم عموما عشقه دائر بولغان شعر [۲] ميتينى
ماقاغان شعر، [۳] براودن كولوب، استهزا ايتوب سويلنگان شعر،
[۴] برواقه نى توصيف ايتوب سويلنگان شعر.

اور نده مجنون ایلی گه نسبت ایتاگان شعر لر دن برنی قدرینی یازامن.

- (۱) خلیلی فانی بالهيام معذب فایاک عنی لایکن بک ما یا
- (۲) خلیلی فلاوالله ما بی ضلاله و لکن هذا حب لیلی بلانیا
- (۳) الا ان لیلی هی غرامی ومحتی و انی بلیلی قد عدمت حیاتیا
- (۴) فما زلت بی یابین حتی لو انی من الوجد استبکی الحمام بکی لیا
- (۵) فما اشرف الایفاع الا صبا به ولا انشد الا شعرا الاتداویا
- (۶) وقد یجمع الله الشکتین بعدما یظنان کل الظن ان لاتلاقیا.
- (۷) فاشهد عند الله انی احبها فهذا لها عندی وما عندها لیا.
- (۸) وقد لامنی اللوام فیها جهاله فلیت الهوی بالاثمین مکانیا.
- (۹) فیارب اذ صیرت لیلی هی المنی فردنی بعینها کما زدتها لیا.

[۱] ای دوستم! سین میندن یراق بول، چونکه مین عشق سیلی عدا بده من، مینم باشیمه کیلگان بلا سیگاده بولا کور ماسون. [۲] ای دوستم! یمین ایتوب ایته من: مینده هیج آزعلق یوق، لکن شوشی لیلی گه محبت مینی بلاندردی. [۳] اگاه بول! مینم بومحتیمه سبب لیلی در: مین آنک سیلی ترکلگمنی جویدم ایندی. [۴] های آیرلو! اگر مین بوقایغمنی اولمگه ایتوب، مینم او چون یغلاوین اوتسام اولده یغلار ایدی اما سین همان برنک آرامزده توراسک. [۵] مینم تاو باشلارینه منوب بوروم شوشی عشق سیلی-گنه بولغانی کبک شعر انشاد ایتومده قلیمه بر سفا بولماسمی دیب در. [۶] بعضا الله تعالی برسندن برسی آیرلغان دوستلارنی: «موندن صوگ ایندی بزگه قاوستو بولماس» دیب امیدلرین کیسکانک صوگنده ده جیادر. [۷] الله تعالی حضور نده: «مین آنی سویامن» دیب شهادت بیره چکمن. منه! مین آنک حقنده شوشندی حالده (اویده) اما اول نیچک ایکان؟ (۸) لیلی حقنده مینی شلته قیلوچیلر جهالتلری سیلی شلته له دیلر. ای بو عشق میگا بولغانچی آلارنک باشینه توشسه ایدی! (۹) ای ربم! ایندی لیلی نی مینم بارتله گم ایتدک میگا آنی محبتلی کورساتکانک کبک مینده آثار محبتلی کورساتسه نه!

(۱۰) ایت ضجیع الهم ما اطعم الكرى اناذى الهى: «قد لقيت الدواهيا»

(۱۱) خليلي ان ضنوا بليلى فقر با لى النعش والاكفان واستغفر اليا.

(۱۲) خليلي ان مت الصبا به بلغا نتيجة ضوء الشمس منى سلاميا.

بر وقتى، اوتوب باروچى قطا قوشلرينه خطاب ايتوب ايتمش:

شكوت الى سرب القطا اذ مررنى بى فقلت ومثلى بالبكاء جدير

اسرب القطا اهل من معير جناحه لعللى الى من قد هويت اطير

واى قطاة لم تعرنى جناحها فعاشت بضر والجناح كسير (۱)

(۱۰) مين كيج بوغلى آلمان و قلمرده: «يندى زور اشكه يولقدم!» ديب

الله ندا قلامن. (۱۱) اى دوستلارم! اگر لىلى نى ميندن قرغانسالر ميغا

نعش، كفلرنى ياقن قلوغزده اللهدن بارلقاوتى غنه صوراخز. (۱۲) اى

دوستلارم! اگر مين بو عشق سىلى اوله قالسام قوياش نورينك نتیجه سى

بولغان لىلى گه سلامنى ايرشدر غز.

(۱) اوچوب، اوتوب باروچى قطا قوشلرينك تور كومينه (كوتوينه)

شكايت قلوب ايتدم:

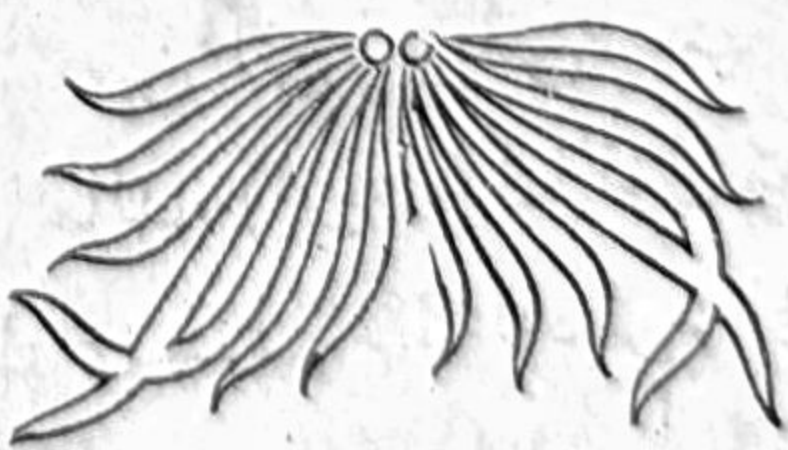
«اى قطا تور كومى! آراخز دن ميغا اوز منك سويگانيمه اوچوب بارو

اوچون قاناظن عاريتكه بروچغز بولماسمى! بولسه ايدى، قايوغز ميندن

قاناظن قرغانسه، اول: آورو هم قاناظى صنق حالده تركلك ايتسون.

[آخرى بار]

مدرسه محمدية معلملرندن: زكى اورازاينى

۱۱ نېچى ۲ نېچى مەجلەنىڭ تەصحىپ جەدۋىلى

صوباب	خطا	سۇطر	صەھىفە
شەغللەر	شەللەر	۱۳	۳۴۵
سۈنە چىكىر	سۈنە چىدر	۱۶	»
نەھاتى	نەخاتى	۲۳	»
كوتارىلو	كوتارىبو	۷	۳۴۶
ومەبىت	ومەبىت	»	»
دور تىچى	دور تىچسى	۵	۳۶۷

قزانده ۱۵ كونده بر چغا تورغان دینی، ادبی، علمی

الدین والادب

مجله سینہ ۱۳۳۳ سنہ ایچون مشتری دفتر آچق.

آبونہسی اولگیچہ	بر یللق	۳ صوم
یارم یللق	۱	۵۰ تین
نسخہ سی	—	۱۵ تین

آبونہسی

ادارہ گہ یبار له چك خط آبونہ غزیتہ و مجلہ لر بو آدریس بر له
یبار لور:

Казань,

Мулль Галимджану Галъеву